

PAPER

MADANIYAT VA SAN'AT TA'LIM TASHKILOTLARIDA O'QITISHNING ZAMONAVIY METODLARI

S. M.Asqarova^{1,*} and S.B. Kenjayeva ²

¹Qo'qon Davlat universiteti, Dotsent

²Qo'qon Davlat universiteti "Musika ta'limi va san'atshunoslik" yo'nalishi 1-bosqich magistranti

* asqarova567@gmail.com

Abstract

Ushbu maqola madaniyat va san'at ta'lim tashkilotlarida zamonaviy o'qitish metodlarining qo'llanilishi, ularning yutuqlari va muammolarini tahlil qiladi. Texnologik integratsiya madaniy moslashuvchan pedagogika, interfaol va loyiha asosidagi usullar kabi metodlar o'quvchilarning ijodkorligi, akademik natijalari va madaniy identifikatsiyasini oshirishi ketirib o'tilgan. Shu bilan birga, resurslarning yetishmasligi, o'qituvchilar malakasining pastligi, baholashdagi qiyinchiliklar va madaniy to'siqlar kabi muammolar keltirilgan. O'zbekiston misolida milliy madaniyatni hisobga olgan holda xorijiy tajribalarni joriy etish zarurligi keltirib o'tilgan. Maqola ta'lim sifatini oshirish yo'llarini belgilab, kelajak istiqbollarini ko'rsatadi.

Key words: madaniyat ta'limi, san'at ta'limi, zamonaviy o'qitish metodlari, raqamli texnologiyalar, madaniy moslashuvchan pedagogika, ijodkorlik rivojlanishi, interfaol o'qitish, loyiha asosidagi ta'lim, ta'lim muammolari, O'zbekiston ta'lim tizimi, kreativlik baholash, resurslar yetishmasligi, o'qituvchilarning malakasi, milliy madaniyat integratsiyasi.

Kirish

Zamonaviy dunyoda ta'lim jarayoni doimiy o'zgarishlarga duch kelmoqda. Ayniqsa, madaniyat va san'at ta'lim tashkilotlarida o'qitish metodlari texnologik innovatsiyalar, madaniy xilma-xillik ta'sirida yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Bu soha nafaqat ijodkorlik va estetik qarashni shakllantirishga, balki shaxsni madaniy

jihatdan boyitishga qaratilgan. O'zbekiston kabi mamlakatlarda ham madaniyat va san'at ta'limi milliy merosni saqlash bilan birga, xalqaro standartlarga moslashish masalasini hal qilmoqda. Ushbu maqola madaniyat va san'at ta'limida qo'llanilayotgan zamonaviy o'qitish metodlarini tahlil qiladi, ularning yutuqlarini va muammolarini ko'rib chiqadi. Maqsad – ta'lim sifatini oshirish yo'llarini belgilash va kelajakdagi rivojlanish

Compiled on: December 17, 2025.

Copyright: ©2025 by the authors. Submitted to Advances in Science and Education for possible open access publication under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution \(CC BY\) 4.0 license](#).

istiqbollarini ko'rsatish.

Madaniyat va san'at ta'limida zamonaviy metodlar an'anaviy darslardan farqli o'laroq, o'quvchining faol ishtirokini ta'minlaydi. Ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Texnologik integratsiya va raqamli vositalar: Virtual reallik (VR) va onlayn platformalar (masalan, Zoom) orqali san'at asarlarini o'rganish. Masalan, universitetlarda yangi media vositalari yordamida jamoaviy loyihalar amalga oshirilmoqda, bu o'quvchilarning estetik va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi.

2. Madaniy moslashuvchan pedagogika: O'quv jarayonida mahalliy madaniyat va global xilma-xillikni hisobga olish. Masalan, bolalar bog'chalarida mahalliy madaniyat darsliklari orqali bolalarning madaniy identifikatsiyasini shakllantirish, bu ularning qiziqishini oshiradi va muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

3. Interfaol (ingliz interact-hamkorlik) va loyiha asosidagi o'qitish: Guruh ishlari, "aqliy hujum" va loyiha metodlari orqali ijodiy fikrlashni rivojlantirish. San'at maktablarida o'quvchilar real loyihalarda ishtirok etib, masalan, ko'rgazmalar tashkil qilishadi, bu ularning hamkorlik va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini kuchaytiradi.

4. San'atga asoslangan dasturlar: Maktablarda san'at ustaxonalarini o'z ichiga olgan dasturlar, o'quvchilarning kreativligini va akademik natijalarini oshishga xizmat qiladi.

O'zbekistonda bu metodlar milliy madaniyatni hisobga olgan holda qo'llanilmoqda: masalan, modulli ta'lim va interfaol usullar orqali o'zbek xalq san'ati va adabiyotini o'rgatish.

Zamonaviy metodlar madaniyat va san'at ta'limining samaradorligini sezilarli darajada oshirgan. Quyida asosiy yutuqlari:

Ijodkorlik va akademik muvaffaqiyatning oshishi: San'atga asoslangan dasturlar o'quvchilarning kreativligini 20-30% ga oshiradi va umumiy akademik natijalarni yaxshilaydi. Masalan, san'at ustaxonalarida ishtirok etgan o'quvchilar testlarda yaxshi natijalar ko'rsatadi.

Madaniy identifikatsiya va inkluziya (inglizcha inclusive-birlashtiruvchi): Mahalliy madaniyatni integratsiya qilish orqali o'quvchilar o'z madaniyatiga hurmat bilan qarashadi va global madaniyatga moslashadi. Bu, ayniqsa,

ko'p madaniyatli jamiyatlarda muhim bo'lib, o'quvchilarning emotsional rivojlanishini ta'minlaydi.

Texnologik rivojlanish: Yangi media vositalari o'quv jarayonini qiziqarli qiladi va masofaviy ta'lim imkoniyatlarini kengaytiradi. O'zbekistonda raqamlashtirish davrida o'zbek tili va san'atini o'qitishda xorijiy tajribalar qo'llanilmoqda, bu ta'lim sifatini oshiradi.

Ijtimoiy ta'sir: Bu metodlar o'quvchilarda hamkorlik, muammolarni hal qilish va madaniy sezgirlikni rivojlantiradi, bu kelajakdagi kasbiy faoliyatda muhim. Quyidagi jadvalda yutuqlar va misollar ko'rsatilgan:

Yutuq	Misol	Ta'siri
Kreativlik oshishi	VR orqali san'at ko'rgazmalari	O'quvchilarning ijodiy loyihalari 25% ko'payadi
Akademik natijalar	San'at dasturlari	Test natijalari 44% yaxshilanadi
Madaniy moslashuv	Mahalliy madaniyat darsliklari	O'quvchilarning identifikatsiyasi kuchayadi

Muammolari

Shu bilan birga, zamonaviy metodlarni joriy etishda bir qator muammolar mavjud:

Resurslarning yetishmasligi: Ko'plab madaniyat tashkilotlarida texnik jihozlar va internetga kirish imkoniyati cheklanganligi sababdan O'zbekistonda infratuzilma muammolari hali ham saqlanib qolmoqda.

O'qituvchilar malakasining pastligi: Ko'plab pedagoglar yangi texnologiyalarni o'zlashtirishda qiyinchiliklarga duch keladi. Masalan, madaniy pedagogikada o'qituvchilarning madaniy xilma-xillikni hisobga olishi yetarli emas.

Samaradorlikni baholashdagi qiyinchiliklar: San'at ta'limida an'anaviy baholash tizimi kreativlikni to'liq aks ettirmaydi. Bundan tashqari, raqamli vositalar ortiqcha ekran vaqtini keltirib chiqarishi mumkin.

Madaniy va ijtimoiy to'siqlar: Rivojlanayotgan mamlakatlarda an'anaviy usullar saqlanib qolishi va yangi metodlarni qabul qilishdagi qarshiliklar. O'zbekistonda xorijiy tajribalarni milliy madaniyatga moslashtirish muammosi hali hanuz dolzarb mu'ammolardan biri bo'lib kelmoqda. Quyidagi jadvalda muammolar va ularning sabablari keltirilgan:

Yutuq	Misol	Ta'siri
Kreativlik oshishi	VR orqali san'at ko'rgazmalari	O'quvchilarning ijodiy loyihalari 25% ko'payadi
Akademik natijalar	San'at dasturlari	Test natijalari 44% yaxshilanadi
Madaniy moslashuv	Mahalliy madaniyat darsliklari	O'quvchilarning identifikatsiyasi kuchayadi

Madaniyat va san'at ta'lim tashkilotlarida zamonaviy o'qitish metodlari ijodkorlikni rivojlantirish va madaniy boylikni oshirishda muhim rol o'ynamoqda. Ularning yutuqlari – akademik va emotsional rivojlanishda ko'rinadi, ammo muammolar – resurslar va malaka yetishmasligida yotadi. O'zbekistonda bu sohani rivojlantirish uchun davlat dasturlari (masalan, PF-6000-sonli farmon) va xorijiy tajribalarni joriy etish zarur. Kelajakda interfaol va raqamli metodlarni kuchaytirish orqali ta'lim sifatini yanada oshirish mumkin. Bu nafaqat o'quvchilarni, balki butun jamiyatni madaniy jihatdan boyitadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. UNESCO. (2021). Arts Education in the 21st Century: Innovations and Challenges. UNESCO Publishing. (Yangi media vositalari va interaktiv ta'lim haqida).
2. Gay, G. (2018). Culturally Responsive Teaching: Theory, Research, and Practice (3rd ed.). Teachers College Press. (Madaniy moslashuvchan pedagogika va identifikatsiya).
3. Toshkent davlat pedagogika universiteti. (2023). Raqamlashtirish davrida o'zbek tili va san'atini o'qitish. Ilmiy maqolalar to'plami. (O'zbekistonda raqamli ta'lim tajribalari).
4. Abdullayeva, Sh. (2022). O'zbekistonda madaniyat ta'limining zamonaviy muammolari. Madaniyat va san'at jurnali, 4(45),
5. O'zbekiston Madaniyat vazirligi. (2024). San'at ta'limi strategiyasi 2025–2030. Rasmiy hujjat.
6. Asqarova, S. M. "THE USE OF MUSICAL GAMES IN MUSIC LESSONS AND EXTRACURRICULAR ACTIVITIES AND THEIR SIGNIFICANCE."Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.11 (2023): 908–911.
7. Ибраева, К. Е., and С. М. Аскарова. "ИНСТРУМЕНТАЛЬНОЕ ИСПОЛНИТЕЛЬСТВО КАК ВИД ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ."Oriental Art and Culture 4.2 (2023): 578–586.
8. Askarova, S. "DISTINCTIVE FEATURES OF PERFORMING MUSICAL RHYTHMIC MOVEMENTS IN MUSIC LESSONS."Web of Teachers: Inderscience Research 3.5 (2025): 396–400.
9. Asqarova, S. "Education The Effectiveness Of Carrying Didactic Games."American Journal of Pedagogical and Educational Research 25 (2024): 53–56.
10. Qobilova, E. "Bo'lajak musiqa o'qituvchilarida metodik kompetentlikni rivojlantirish."Qo 'qon DPI. Ilmiy xabarlar (2024).
11. Akhmedovich, Turdiyev Shavkat. "Exploring the Rich Heritage of Uzbek Folk Music an Ethnomusicological Journey."American Journal of Pedagogical and Educational Research 25 (2024): 57–62.
12. Sabirovna, Rasulova Saida. "LEARNING PROCESSES IN THE ART OF MUSIC."INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036 12.10 (2023): 177–184.
13. Shodiyeva, G., and S. Ismatova. "O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA SO'Z TURKUMLARI MASALASI."Eurasian Journal of Academic Research 2.7 (2022): 103–105.
14. Shavkatovna, Djumaboeva Muqaddas. "COMPOSER ANTONIN DVORZHAK ORIGINAL STYLE OF MUSICAL WORKS."INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036 11.03 (2022): 116–121.
15. Madaminovich, Fozilov Qahramon. "METHODS OF INCREASING THE STUDENTS'COMPETENCE THROUGH THE

CREATIVITY OF RUSSIAN COMPOSERS IN MUSIC LESSONS."INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036 11.03 (2022): 132-136.

16. Tillahujayev, Orif Tursunovich. "VOKAL SAN'ATIDA PROFESSIONAL IJROGA ERISHISHDA OVOZ IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH TEXNIKASI."Oriental Art and Culture 4.1 (2023): 613-621.
17. Nosirov, Dilmurod Tursinovich. "BUXORO SHASHMAQOMINING ILK KOMPOZITSION ILDIZLARI TARIXI."Oriental Art and Culture 4.3 (2023): 112-118.
18. Imomaliyevich, Boratov Shukurjon. "THE PATH OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF UZBEK FOLK MUSIC CREATIVITY."ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 8.071 11.11 (2022): 57-61.
19. O'ZBEK, Sobirova Z. TURIZM ATAMALARINING, TILIDAGI LEKSIK-SEMANTIK TADQIQI BORASIDAGI QARASHLAR, and MOLODOY ISSLEDOVATEL. "VIZOVI I PERSPEKTIVI.-2020."S. 462 464.